

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС
РІК ЗАСНУВАННЯ
2002
ГРУДЕНЬ
Число 12 (168)
КИЇВ 2015

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

Відлуння року

Ще один рік відходить у вічність перелунами важких випробувань для всього українського народу, двадцятий рік нашого славного столичного Чернігівського земляцтва. Найбільше горе спіткало Україну через агресію російських верховод, що заповзалися вернути її під кремлівське ярмо. Історія наших нерівних взаємин повторюється. І найстрашніше – впродовж року лилася праведна кров захисників Вітчизни, серед яких чимало й вихідців із Чернігівщини.

Але там ворог видимий – оті наймані вбивці, що за копійку ладні рідного брата застрелити. Та як бути з тими, що підточують основи вільної держави зсередини, добиваючи народ немислимими комунальними поборами й хабарями, задрюючи голови байками про великі реформи, після яких по всій святій землі настане рай? Ці питання лунали, мабуть, у кожній нашій господі, вони не оминали й земляцьку громаду.

Як завжди, активно працювали районні осередки. На їх рахунку сотні добрих справ – волонтерських, культурологічних, освітніх, юридичних. Наші делегації бачили і на місцевих урочистостях з нагоди традиційних свят, і на вшануванні нових героїв-воїнів АТО, і на народних фестивалях, а то й просто серед земляків у найвіддаленіших кутках малої батьківщини. В наших структурах не минали нагоди пошанувати ювіляра й пожуритися в час великої родинної печалі. Ми доглядали територію довкола сіверянської садиби в Пироговому й могили воїнів Другої світової. Все відбувалося за чітким планом, як у добрій малій державі. Єднався великий досвід ветеранів і енергія молодшого покоління.

Двадцять років – то вік цілого покоління. На жаль, не було масового притоку до громади справді молодих столичних чернігівців, і тут для нас велике поле діяльності. Про це йтиметься на черговому загальному зібранні земляків, що буде для всіх нас ювілейним.

Тож завершуймо нинішній рік гідно, з вірою в нескоренність народу українського, що поступово займає гідне місце серед інших європейських націй. І ми – його активна часточка.

Рада Чернігівського земляцтва

Дорогі земляки!

Наближається 20-річчя з часу створення нашого земляцтва. Всі ці многотрудні літа, що співпали з епохальними подіями в Україні, ми спільно творили історію своєї великої родини сіверян, а отже, причетні і до великих загальних подій, і до, на перший погляд, малопомітних. І наступний ювілей просто зобов'язує кожного з нас згадати найяскравіші факти, найпомітніших людей, які стали штрихами колективного портрета столичних сіверян.

У зв'язку з цим звертаємося до Вас із проханням:

1. Коротко розповісти про те, як Ви обрали шлях до земляцтва, хто спонукав Вас до цього і коли.
2. Чим дороге Вам наше громадське співтовариство.
3. Які маєте пропозиції щодо подальшого покращення роботи.
4. Якщо є оригінальні світлини від часу заснування земляцтва і донині, просимо передати на електронну пошту газети otporig@ukr.net або до офісу за адресою: м. Київ, Броварський проспект, 15, Міжнародний виставковий центр, павільйон 2-А, офіс 309-а.

Редколегія газети

До уваги передплатників!

Якщо ви хочете і далі перебувати у вирі земляцьких подій, стежити за життям на Сіверській землі, а то й виступати з розповідями про добрі справи нашого колективу та його людей, – передплачуйте газету "Отчий поріг".

Передплату для себе та друзів, навчальних закладів і громадських організацій можна здійснити у будь-якому поштовому відділенні. Індекс газети 37630.

Той, хто нічого не знає, всьому вірить.

Йоганн Вольфганг фон Гете

У ГРУДНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

СМІЯН Юрій Григорович – 90-ліття. Народився 13 грудня 1925 року в с. Кухарі Київської області. Довгий час жив у Новгород-Сіверську і працював стоматологом у місцевій лікарні.

Учасник Великої Вітчизняної війни, відзначений почесними нагородами.

НЕЦОРА Михайло Григорович – 85-ліття. Народився 19 грудня 1930 року в с. Стасівщина Прилуцького р-ну (працював в с. Охрімівчів Корюківського р-ну). Був начальником відділу механізації, провідним спеціалістом відділу механізації Головного управління сільськогосподарської науки.

Обирався депутатом Охрімівчівської сільської ради, Щорської міської ради.

Учасник Великої Вітчизняної війни, ветеран праці.

ВОЛОХ Микола Микитович – 85-ліття. Народився 20 грудня 1930 року в с. Озеряни Варвинського р-ну. Підполковник міліції у відставці.

МАЙДАН Іван Григорович – 80-ліття. Народився 2 грудня 1935 року в с. Заудайка Ічнянського р-ну. Український дипломат і науковець. Був радником Посольства СРСР в Афганістані, Тимчасовим Повіреном у справах України в Ірані, а з 1994 по 1997 рр. – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Ісламській Республіці Іран. З 1996 р. обіймав посаду проректора, доцента кафедри дипломатичної та консульської служби Дипломатичної академії України при МЗС України.

Кандидат історичних наук, володіє перською, арабською, англійською, німецькою, російською, білоруською мовами.

Почесний член Ради товариства "Чернігівське земляцтво".

Відзначений почесними нагородами.

КАРПОВА Олександра Петрівна – 80-ліття. Народилася 14 грудня 1935 року в с. Смоляж Борзнянського р-ну. Працювала завідувачем бібліотеки школи №184 м. Києва.

Ветеран праці.

БОНДАРЧУК Леонід Петрович – 70-річчя. Народився 25 грудня 1945 року у с. Кобижча Бобровицького р-ну. Приватний підприємець, пенсіонер Міністерства оборони України.

КЛУШИНА Лілія Сергіївна – 65-річчя. Народилася 19 грудня 1950 року у м. Любомль Волинської області (рідня з Корюківки). Експерт ДП НДІ "Проектреконструкція".

Нагороджена почесними відзнаками.

ЧУМАК Микола Васильович – 65-річчя. Народився 23 грудня 1950 року в с. Заудайка

Ічнянського р-ну. Головний консультант Секретаріату уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Народний депутат України 2-го скликання. Нагороджений орденом "Знак Пошани".

Учасник установчих зборів чернігівських земляків у Києві в 1996 р.

ЛИСЕНКО Микола Григорович – 65-річчя. Народився 24 грудня 1950 року в с. Ярославка Бобровицького р-ну. Працював начальником пожежної охорони Дарницького та Харківського районів. Був заступником начальника відділу з питань благоустрою Дарницької районної держадміністрації м. Києва. Полковник внутрішньої служби.

НАЦИК Олександр Семенович – 65-річчя. Народився 3 грудня

1955 року в с. Бригинці Козелецького р-ну. Трудовий шлях пройшов у різних установах банківської системи України. Починав свою діяльність у Дарницькому відділенні Держбанку у 1982 р.

Останнім часом працював начальником управління касових операцій, грошового обігу та інкасації Ощадбанку.

ОРЕХОВИЧ Олексій Федорович – 60-річчя. Народився 6 грудня 1955 року в с. Шаболтасівка Сосницького р-ну.

Працював начальником районної інспекції Держтехнагляду, головою колгоспу, помічником-консультантом народного депутата України, нині – заступник голови ВГО "Перша Всеукраїнська сільськогосподарська дорадча служба".

Заступник голови Ради земляцтва, член редакційної ради газети "Отчий поріг", головний редактор сайту земляцтва, голова Сосницького відділення.

За активну діяльність нагороджений грамотами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, "Почесним знаком" Чернігівського земляцтва та іншими відзнаками.

Член Національної спілки журналістів України.

КНИР Володимир Миколайович – 60-річчя. Народився 13 грудня 1955 року в Києві (батьки з Козелецького р-ну).

КОВАЛЬЧУК Людмила Федорівна – 55-річчя. Народилася 12 грудня 1960 року в Прилуках.

Працює хіміком-аналітиком I категорії на ЗАТ "Київмлин".

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

Вельмишановий пане В'ячеславе!

5.XI.2015 р. в газеті "Україна молода" був надрукований матеріал під заголовком "Переселення храму". У ньому йдеться про намір перенесення національної пам'ятки, старовинного дерев'яного храму з с. Городище Менського району Чернігівської обл. до Музею народної архітектури в с. Пирогов, що на околиці Києва. Публікація викликала неабияке занепокоєння громадськості. І зокрема – членів товариства "Чернігівське земляцтво" в Києві.

Те, що пам'ятка перебуває у критично-му стані і потребує невідкладних заходів для її збереження, не викликає будь-яких сумнівів. Але чи єдино вірний шлях обрали ініціатори перевезення храму до Музею в Пирогові? Чи всі обставини вони зважили і чи розуміють всі наслідки таких дій. На нашу думку, це робити не просто нерозумно, а й шкідливо. Навіть – гріховно. А отже – злочинно. Чому?

По-перше, вирвавши унікальну архітектурну пам'ятку, яку Гр. Логвин називав шедевром світової архітектури, з її природного середовища, ми наполовину позбавляємо її унікальності. Та, власне, вона після цього перестала бути пам'яткою. Модні колись скансени на сьогодні в світі уже майже втратили актуальність та зацікавленість туристів. І тому більше уваги надається збереженню пам'яток у їх природному ландшафті.

По-друге, у випадку перевезення храму неминучі величезні й непоправні втрати. Зокрема, в церкві збереглися настінні розписи XVIII ст., які під час перевезення безумовно будуть утрачені.

По-третє, і це головне – цей храм, перебуваючи в природному ландшафті, є не лише архітектурна, а й історична, етнологічна та духовна пам'ятка. Саме в цій церкві був рукопокладений у священницький сан родоначальник цілої династії вчених і громадських діячів Кістяківських – Федір Омелянович Кістяківський. Про це він зазначав у своїй доповідній на ім'я графа Олексія Івановича Мусіна-Пушкіна.

В цій церкві Ф.О. Кістяківський прослужив 23 роки. А потім "после двадцатитрехлетнего служения в Николаевском

Відкритий лист віце-прем'єр міністру, Міністру культури В.А.Кириленку

Городищенском приходе, поступил в Михайловский, где находилась чудотворная икона Божьей Матери. Этот приход многолюднее душ на 400, в нем и оклад выше, и доходы значительно больше, чем в Николаевском. Однако, все мои дети (подкресления наше) родились в бытность мою в Николаевском приходе" (Киевская старина. – 1895. – № 12. – С. 390).

Отже, тут, у цій церкві і побіля неї, ходили босі ноги видатного українського вченого-правника, ординарного професора університету святого Володимира, одного із засновників "Старої громади", який зібрав, систематизував та видав унікальну пам'ятку українського народу "Права по котрим судитися малоросійський народ" Олександра Федоровича Кістяківського, його братів: доктора медицини професора Гейдельберзького та Страсбургського університетів – Василя Федоровича Кістяківського, Федора – теж лікаря, що працював на фірмі "Брати Яхненки і Симиренко" й поріднився з Симиренками, Павла – юриста; синів О.Ф.Кістяківського, які приїжджали до дідуся в Городище: Володимира Кістяківського – видатного фізико-хіміка сучасної вітчизняної електротехніки, одного із засновників та одного з перших академіків Української академії наук дійсного члена ВУАН та АН СРСР, професора Ленінградського політехнічного інституту, у 1934–39 рр. директора колоїдно-електрохімічного інституту АН СРСР; Ігоря Кістяківського – правника-цивіліста і державного діяча, міністра внутрішніх справ України за Павла Скоропадського; Юлія Кістяківського – вченого-математика; Богдана Кістяківського – правника-соціолога і відомого філософа права (виступав проти революційної теорії В. Леніна), одного із засновників та дійсного члена ВУАН, професора Київського університету, що підписував свої наукові статті псевдонімом "Українець"; Бориса Кістяківського – вченого географа, автора багатьох підручників з географії; Олександра Кістяківського – вченого-юриста.

На старовинному цвинтарі біля Миколаївської церкви поховані: дружина О.В. Кістяківського – Марфа Софронівна Кістяківська, бабуся Олександра Федоровича та інших братів Кістяківських (Киевская старина. – 1895. – № 1). А також сам Федір Омелянович Кістяківський. Адже в листі від 28.01.1880 р. до свого брата Олександра Кістяківського, Павло Кістяківський порушує питання про встановлення пам'ятника на могилі батька. Там також перебувають у вічному покої тіла і душі близько десяти поколінь городищенців. Чи ми питали згоди у цих покійників?! Церква – це не стайня, не стодола і навіть не хата. То лише татаро-

монголи та більшовики руйнували церкви й кладовища.

Прибичники перевезення храму посилаються також на те, що, мовляв, село вимирає... Але ми це вже чули, коли нас переконували в тому, що українська мова зникне, що в Радянському Союзі буде одна мова. А де сьогодні той Радянський Союз? Зрештою, наш земляк С. Довгий, не зважаючи на панічні настрої щодо села, побудував у тому ж Городищі АТС і комп'ютерний клас у школі.

А стараннями активістів "Чернігівського земляцтва", Національного університету ім. Т. Г. Шевченка та нащадків Кістяківських у Городищенській школі нині відкрито пам'ятний куточок Кістяківських, в Менському краєзнавчому музеї – експозицію. Біля церкви встановлено два хрести в пам'ять похованим тут Кістяківським. І куди ж тоді водитимуть вчителі й екскурсоводи дітей, якщо ми заберемо церкву? На пустир поряд із кладовищем.

Стараннями та на кошти членів товариства "Чернігівське земляцтво" 20 січня 2015 року у Києві на будинку №14-б по вул. В. Антоновича (Горького) відкрито пам'ятку дошку О. Ф. Кістяківському та його родині. Варто було б назвати одну із вулиць Києва на честь цієї славетної української родини.

В реставрації Миколаївської церкви в Городищі варто зацікавити і американське посольство, адже це предківщина їхнього видатного вченого, одного з творців атомної бомби та державного діяча Джорджа Кістяківського. Тому в перспективі це може бути один із цікавих об'єктів туризму. Слід наголосити, що й сьогодні чимало туристів відвідують Городищенську церкву. І ми не маємо права позбавити їх цієї можливості. Тим більше, що поряд є інший не менш цікавий туристичний об'єкт – колишнє княже с. Стольне, колишній маєток Безбородьків та його нащадків Мусіних-Пушкінів. Керуючим маєтку Безбородька свого часу був батько священника Федора Кістяківського – Омелян Васильович Кістяківський. У Стольному на сьогодні збереглися церква, рештки великого дендрологічного парку та маєтку Безбородьків. Зі Стольного походить також рід М.К. Янгеля – творця балістичних ракет "Сатана".

Отож звертаємося до Вас, В'ячеславе Анатолійовичу, знаючи Вашу небайдужість до питань української культури й мови, із проханням допомогти врятувати унікальну пам'ятку української історії та архітектури – Миколаївську церкву в Городищі.

Микола ТКАЧ,

етнолог, кандидат історичних наук,
професор, член НСПУ

Відбулося засідання Новгород-Сіверського відділення нашого товариства у приміщенні Київської торгово-промислової палати. Земляки тепло привітали її багатолітнього президента Миколу Засульського із одностороннім обранням на цю посаду ще на п'ять років.

В обіймах земляків

Перед початком засідання, у якому взяла участь перший заступник голови ради – виконавчий директор "Чернігівського земляцтва" Тетяна Літошко, присутні подивилися прекрасний фільм, що презентує нашу мальовничу Україну у світі. Після розгляду звіту відділення й організаційних питань слово було надано запрошеному на цю зустріч активістам земляцтва провідному акторові академічного драматичного театру імені Івана Франка, народному артисту України Євгену Шаху. Це була не просто розповідь про акторську роботу, а й цікаві подробиці із історії театру (пан Євген добрим словом згадав світлої пам'яті нашого земляка, народного артиста України Віталія Розстального).

Оскільки я недавно долучився до земляцтва і вперше був на такому засіданні, то розповів про себе і свою творчість, нові книжки і вірші. Один із них прочитав землякам. А також із задоволенням подарував голові товариства Миколі Засульському свою нову книжку "Рай і Пекло Коцюбинського" – повість про останні роки життя нашого класика, його перебування на острові Капрі, за яку став цьогорічним лауреатом Чернігівської обласної літературно-мистецької премії імені Михайла Коцюбинського. Але цього вечора книжки дарував не тільки я – Євген Шах отримав як подарунок книжку спогадів Миколи Литвина. Я давно заочно знав Миколу Олексійовича, мені про нього розповідали родичі, і ось на цій зустрічі ми з'ясували, що він – двоюрідний брат моєї бабусі! Адже народилися ми у сусідніх сіверських селах: він – у Мамекиному, я – у Лісконогах...

На цій зустрічі земляки також з боєм говорили про те, що наш Новгород-Сіверський, на жаль, і досі лишається на узбіччі туристичних маршрутів, немає там відповідних умов, погані дороги, руйнуються пам'ятки архітектури. Хоча, розповів Микола Засульський, поряд Глухів, Путивль, Батурин, де зуміли навести лад, привабити туристів. Тож земляки намітили певні заходи, аби долучитися до відновлення слави стародавнього Новгорода-Сіверського.

Олександр БАЛАБКО,
літератор

Продовжуються добрі традиції

Відбулися збори Коропського відділення земляцтва за участю голови Коропської районної державної адміністрації Володимира Куніцина.

Повертаючись до доброї традиції, збиралися в зручний час у заслуженого будівельника України Володимира Жижкуна.

Збори відкрив голова відділення Володимир Буглак. Присутні односторонньо погодилися із запропонованим порядком денним.

Володимир Іванович проінформував про те, що було зроблено в 2015 році та окреслив плани відділення на рік 2016-й. З питання щодо підготовки до відзначення 20-ї річниці земляцтва та 15-ї річниці створення відділення слово було надано почесному голові, заслуженому юристу України Анатолію Карацюбі.

Зі словами подяки за турботу про рідний край і побажаннями подальших успіхів у співпраці до київських земляків звернувся Володимир Куніцин.

Володимир Миколайович, крім всього, зазначив, що у районі не очікують якихось вкладень від багатих земляків зі столиці. Там, на малій батьківщині, чекають саме на те, чим впродовж 15-ти років займалося відділення. Адже мешканці Коропщини, перш за все, хочуть більше знати про своїх земляків і їх добрі справи, щоб було з кого брати приклад.

У обговоренні питань порядку денного взяли участь всі присутні на зборах. Зокрема, було висловлено ряд слушних пропозицій щодо покращення проведення загальних зборів земляцтва.

Мені було приємно висловити щирі подяку коропчанам за їх плідну співпрацю з відділеннями земляцтва впродовж 15-ти років існування, за чітку громадянську позицію у складні для держави часи.

Виконуючи доручення Станіслава Вихрова, голова ветеранського об'єднання земляцтва, воїн-інтернаціоналіст Сергій Кудін вручив від Чернігівського обласного відділення Української спілки ветеранів Почесну грамоту Сергію Ковтуну та Подяку Володимирі Жижкуну.

Олексій ОРЕХОВИЧ,
заступник голови Ради земляцтва
Фото автора

Згуртовані меняни

осередку земляцтва та спонсорської підтримки Станіслава Довгого, пройшовши всі бюрократичні кабінети, на будинку 14-б по вул. Антоновича (Горького) було відкрито пам'ятну дошку О.Ф. Кістяківському та його родині. У серпні місяці завдяки спільним зусиллям членів осередку та працівників адміністрації району ветерани Другої світової війни Менщини побували в Києві в посольстві КНР і отримали подарунки. У жовтні-листопаді завдяки наполегливим старанням членів осередку було знайдено спонсора й відремонтовано церкву в с. Сахнівка.

Упродовж усього року осередок постійно підтримував ділові контакти з керівництвом району, узгоджував та відвідував заходи в районному центрі.

Районній бібліотеці передано близько сотні книжок, зібраних земляками в Києві.

Члени Менського осередку також брали участь у загальноземляцьких заходах та заходах окремих осередків Чернігівщини. На зборах були позитивно відмічені активісти осередку за продуктивну участь в житті земляцтва.

Керівник відділення Микола Ткач привітав цьогорічних іменинників та ювілярів, вручивши їм адреси-листітки.

Під час зборів була проведена передплата газети "Отчий поріг" та обрані делегати на загальноземляцьку конференцію.

Лунала також і критика на адресу окремих членів осередку, яка загалом була сприйнята конструктивно, з розумінням.

Були також детально обговорені плани на 2016 рік.

У зборах взяли участь виконавчий директор Чернігівського земляцтва Тетяна Літошко та керівник Щорського осередку Лариса Моцар.

Валентина ТЕРЕЩЕНКО

В офісі Чернігівського земляцтва Менський осередок провів звітні збори. На них були присутні Петро Пархоменко, Анатолій Нагорний, Віталій Матяш, Валентина Терещенко, Анатолій Гайдамака, Валентина Андрійчук, Валентина Гавриш, Віктор Ковшар, Анатолій Соляник, Михайло Полоз, Микола Букатий, Валентина Долинна, Катерина Ковшар, Людмила Ігнатченко, Іван Скороход та Григорій Ткач, постійно-активні члени Менського осередку Чернігівського земляцтва.

На початку засідання керівник Менського осередку Микола Ткач проінформував присутніх про ситуацію, що склалася навколо питання збереження унікальної пам'ятки історії та архітектури церкви святителя Миколая в с. Городище. Учасники зібрання провели широке обговорення проблеми, що виникла у зв'язку з публікацією в газеті "Україна молода" про можливе перевезення пам'ятки до Музею архітектури і побуту в Пирогів.

Далі він проінформував про виконавчу роботу за 2015 рік. Було здійснено не так багато, як хотілося б, але робота проводиться і мала вона не лише організаційний, а й практичний характер. Так, 20 січня стараннями й на кошти членів

Кубок Любеча

Відбулися змагання з волейболу на "Кубок Любеча", присвячені 70-річчю завершення Другої світової війни та Дню захисника України. У змаганнях взяли участь команди хлопців, дівчат та випускників ліцею м. Славутича, гімназії смт. Ріпки та школи смт. Любеча – всього 9 команд.

Змагання організували А. Федорченко та вчитель фізкультури Любецької школи В. Трихліб.

Перехідний "Кубок Любеча" та грамоти учасникам змагань були підготовлені Ріпкинським відділенням Чернігів-

ського земляцтва в м. Києві, ними ж частково профінансовано організаційні заходи.

За результатами змагань перехідний "Кубок Любеча" здобула команда Любецької школи. 2-ге місце зайняла команда Ріпкинської гімназії, 3-тє місце – ліцею Славутича. Алла Гуртова та Сергій Граб вручили переможцям кубок та грамоти. Грамотами, медалями та пам'ятними вимпелами були нагороджені кращі гравці команд.

Також Алла Гуртова передала кошти на придбання одягу та білизни Любецькому стаціонарному відділенню для людей похилого віку, а Сергій Граб – книжки для Любецької бібліотеки.

Наш кор.

Ім'я Івана Григоровича Майдана, якому 2 грудня виповнюється 80 років, широко відоме в Україні і за її межами. Його глибинна інтелігентність, державність мислення, скромність і неймовірна делікатність вражають всіх, хто хоча б раз зустрівся з нашим земляком. А те, що Іван Григорович був першим Надзвичайним і Повноважним послом України в Ісламській республіці Іран, свідчить про його неабиякий авторитет на міжнародній арені.

Давно пересвідчився, що люди особливо красиві, коли усміхаються. Їхні усмішки – це як промінчики сонячного сяйва, що освітлюють усе довкола, наповнюють радістю душі інших людей. Саме така усмішка в Івана Григоровича, коли він розповідає про своє дитинство і рідну Заудайку, де народився і виріс, про батьків, свою велику родину – мудру і надійну дружину, двох чарівних доньок, онуків і правнука Іванка. Для Майдана сім'я найщасливіша планета світу. Тут він черпає животворні сили і насагу. А життя його було нелегким, воістину буремним і неспокійним. Він створив себе сам. В його стрімкому, я б сказав, фантастичному злеті немає ніякої таємниці – просто Іван Григорович завжди дотримувався святого правила – жити по закону честі і совісті.

Звідки це почалося? Де виток його сонячної енергії, благодійної сили і потягу до знань, до світу прекрасного, загадкового і розумного?

Майже у кожного з нас є річка дитинства, яка стала животворним джерелом на все життя. Річка Удай не перетинає з кінця в кінець материк, але для Івана Майдана вона стала головною, найпершою школою буття. І якби запитали: "що найбільше допомагало в дитинстві пізнавати світ?" – Майдан відповів би без роздумів: "Звичайно, Удай і рідне село Заудайка".

Коли Іван підріс, то захопився книгами, які відкривали невідомий світ прекрасного. Твори Тараса Шевченка та Івана Франка, Олександра Пушкіна та Миколи Гоголя, чудова поезія Павла Тичини і Володимира Сосюри заповнили його серце. Він буквально "ковтав" шедеври світової класики, читав швидко, ніби боявся, що їх у нього віднімуть. Роман Джека Лондона "Мартін Іден" прочитав за одну ніч, деякі місця вивчив напам'ять (уже тоді проявилася його феноменальна риса). Хлопчика неймовірно вразила доля головного героя, який, незважаючи на випробування, досяг мети і став великою людиною. Іван теж мріяв досягти своєї мети, стати лікарем або вчителем, щоб допомагати родині. Батько, Григорій Гнатівич, повернувся з війни знервованим і тяжко хворим. Найсвітліші спогади в Івана Григоровича залишилися про матір. Пелагея Петрівна пережила голодомори, війну, більш як тридцять років пропрацювала в колгоспі. Тож коли Ваня після десятирічки заявив, що їде у Вінницю вступати до медичного інституту, родина з радістю почала споряджати сина в дорогу. Та, на жаль, мізерна стипендія і бідність батьків не давали змоги вчитися. Не витримавши

ДОБРОТА ВРЯТУЄ СВІТ

такого життя, Іван під Новий рік повернувся додому. З мрією про лікарську професію довелося розпрощатися. Дорогою до Заудайки він зайшов погрітися до Ніжинського залізничного вокзалу. Там познайомився з офіцером у морській формі. Той порадив юнакові обов'язково пройти школу військової служби на флоті, бо саме там можна загартувати характер і випробувати себе на мужність, витривалість. І вже через деякий час Іван Майдан служив матросом на Північному флоті. Служба в Североморську була суворою, але це не лякало юнака.

Завдяки щирій вдачі і наполегливості в бойовій та політичній підготовці фотографія Майдана красувалася на дошці Пошани. І це було не випадково – він вирізнявся з-поміж інших матросів не тільки інтелектом, а й великим прагненням усюди бути кращим. Був прекрасним організатором, любив громадську роботу, цікавився міжнародною політикою. Саме тут, в суворих буднях морської служби, в нього зародилася мрія вступити на факультет міжнародних відносин Київського Шевченкового університету.

У народі кажуть: "Життя прожити – не поле перейти". Але як чудово, коли на життєвих стежках нас чекають приємні сюрпризи. Саме такий змінив долю Майдана. Перед початком вступних екзаменів до КДУ його запросили в деканат на засідання спеціальної комісії, яку очолював професор В. Білецький. Привітавшись з абітурієнтом, він сказав:

– Є рішення уряду про підготовку у московських вишах національних кадрів для союзних республік. Отож члени комісії вирішили рекомендувати вам поїхати вчитися в Інститут східних мов при Московському університеті імені М. Ломоносова. Ви згодні?

– Звичайно, згоден, – з радістю мовив Іван.

– Тільки обов'язково повертайтеся в Україну, – додав професор.

МДУ здивував Івана Майдана людською суетою і якоюсь надзвичайною мозаїкою бурхливого життя. Особливо вразили студентське містечко та гуртожиток. Все тут було, як у місті: вулиці, провулки, ідальні, кінозали. Іван відразу потрапив у круговерть суспільного, а точніше – політичного життя.

На перших порах навчання Івану давалися важко іноземні мови, особливо перська та арабська. Довелося докласти чималих зусиль. Допомогла східна поезія мовою фарсі. Іван підготував невеликі картки, на яких записував арабські віршовані тексти, а дорогою з гуртожитку до університету вивчав їх, так би мовити, на свіжу пам'ять. Він дав собі слово, що до зимових канікул у заліковій книжці зі східних мов матиме тільки добрі оцінки. І слова свого дотримав.

Після закінчення університету Івану Григоровичу запропонували посаду референта управління зовнішніх зв'язків Міністерства освіти України, а 1967 року запросили працювати перекладачем перської мови у посольстві СРСР в Афганістані. В далеку країну Іван Григорович поїхав не сам, а з вірною дружиною Вірою.

Перші місяці закордонного відрядження в Кабулі були більш-менш спокійними. Іван Григорович знайомився з містом: побував біля зубчатих стін Королівського палацу, оглянув древні пам'ятники і, звичайно ж, відвідав велелюдний східний базар, де все сяяло, дзвеніло і приваблювало очі надзвичайною екзотикою. Поступово серед афганців у нього почали з'являтися друзі. Вони шанували його не лише за професійний хист перекладача, а й за привітну добру вдачу, бажання допомогти афганським людям у нелегкій боротьбі за щастя на рідній землі. Згодом смерть дивилась в очі наших людей

постійно. Того дня, під час зворотного рейсу з Шебергана, був обстріляний душманами військовий вертоліт Mi-8, на якому летів Іван Григорович з представниками ЦК партії Афганістану. Постріл із ДШК дивом не влучив у бензобак, вирвавши шмат фюзеляжу гвинтокрилої машини. Пасажири вціліли тільки завдяки мужності й високій професійності екіпажу, особливо командира, який уміло вирівняв вертоліт і посадив його на вузьке гірське плато.

Коли Іван Григорович якось розповідав про цей випадок на зустрічі воїнів-афганців у Київському будинку офіцерів, в залі піднявся кременезний чоловік з бойовими орденами на грудях.

– Пане дипломате, тож я тоді був командиром екіпажу і під вогнем душманів посадив вертоліт у горах. Ось і орден Червоної зірки маю за той політ...

Під бурхливі оплески присутніх дипломат і офіцер кинулися в обійми одне одному. Виявилось, що полковник Юрій Борщ теж народився в Заудайці, нині став відомим художником. Тоді Майдан довідався, що Юрій племінник його кума Миколи Івановича Борща, з яким він подружився ще в дитинстві й дуже шанує цю людину за добropорядність та веселу вдачу. Саме такі люди найчастіше зустрічалися на шляху Івана Григоровича в Афганістані. Зовсім недавно жовтневого святкового дня, коли в Носівці урочисто відкривали пам'ятник загиблим воїнам-інтернаціоналістам, до нього підходили афганці і з гордістю розповідали про зустрічі з дипломатом на далекій землі.

Проголошення незалежності України Іван Григорович Майдан зустрів з радістю й великим бажанням послужити вірою й правдою на користь рідної держави. За плечима були досвід роботи перекладача і радника в Афганістані та Ірані, п'ять років плідної наукової і викладацької діяльності на кафедрі історії і міжнародних відносин Київського університету ім. Т. Шевченка, а потім в Інституті соціально-економічних проблем зарубіжних країн Академії наук УРСР, результатом якої став успішний захист кандидатської дисертації. Майдан одним із перших в СРСР дослідив стратегію зовнішньої політики Афганістану після Другої світової війни. Ця наукова праця сприяла підвищенню авторитету його як досвідченого фахівця зі східних країн ісламського світу. Та найяскравіше розкрився його дипломатичний талант, коли він став першим послом України в Тегерані. Той день – 17 квітня 1994 року – став пам'ятною датою в історії українсько-іранських відносин. Церемонія вручення вірчих грамот відбулася в Президентському палаці Тегерана.

Одне з перших завдань, які поставило перед собою українське посольство в Тегерані – "відкрити" Україну для іранських громадян. Вони, на жаль, ще й досі сприймали її як Росію, дехто навіть не знав, що в центрі Європи є така незалежна і демократична держава. Дипломатична діяльність Івана Григоровича полегшувалася досконалим володінням мовою дарі та фарсі. До речі, він добре знає англійську, французьку, німецьку, польську, а також мови народів колишнього Союзу. Це допомогло йому знайти й залучити до співробітництва іранських прихильників і друзів України, які сприяли налагодженню контактів з нашими політичними, діловими, науковими і культурно-просвітницькими колами. На особливого контролю були питання зовнішньо-торговельних відносин та іноземного інвестування в економіку нашої країни.

Розповідаючи про свою роботу в Тегерані, Майдан не без гордості повідомив, що товарообіг між Україною та Іраном з 1992 по 1996 рік зріс з 500 тисяч до 200 мільйонів доларів США. Надзвичайно важливим для обох країн став договір про спільне будівництво літаків "Ан" в Ісфагані та багато вигідних для України проектів.

Повернувшись з Ірану в Київ, Майдан міг би безбідно жити на дипломатичну пенсію. Та коли його запросили на посаду проректора і викладача в Дипломатичній академії України, він не вагаючись дав згоду і приступив до роботи. Значний досвід викладацької справи він здобув на кафедрі історії міжнародних відносин і зовнішньої політики КДУ на початку вісімдесятих років, коли його лекції уважно слухали тодішні студенти, а нині відомі політики і дипломати Борис Тарасюк, Володимир Огризко, Володимир Хандогій. Іван Григорович зумів передати учням те, без чого засихає найпишніший сад: бути людиною честі, завжди чинити так, як велить совість, до справи, за яку берешся, ставитися з любов'ю, самовіддано служити Україні й людям.

Ці моральні принципи сповідує він і в Чернігівському земляцтві, яке стало великою родиною, ніби другою домівкою для кожного з нас. Іван Майдан – поважна постать у земляцкому товаристві. Він багато років був активним членом Ради, постійно піклується про Ічнянське відділення, відповідає за міжнародні зв'язки громади. Дружбою з ним дорожать, до його авторитетного слова прислухаються. Це виявилось, зокрема, під час недавньої поїздки земляків на фестиваль "Качанівська осінь", яку очолив керівник Ічнянського осередку, невтомний і мудрий Микола Вощевський.

Особливо цікаві і пам'ятні зустрічі із земляками в рідній Заудайці під час храмових свят на Покрову, а ще навесні, коли навколишні переліски дзвенять пташиним співом. Тоді Іван Майдан з кумом Миколою Борщем ходять заквітчаним берегом Удаю по березовий сік, а точніше на зустріч з лелеками. До

цих цибатих птахів у нас особливо тепле почуття, бо вони є символом родинного щастя, яке приходить разом з дитячим сміхом і радістю сімейного життя, коли поряд дружина і діти, внуки і правнуки.

Тиха і затишна у Майданів сімейна гавань, де порядкує невтомна берегиня Віра Павлівна. Завдяки її мудрості і турботам тримається тут любов і злагода. Особлива гордість батьків – дві доньки, красиві і добрі, талановиті. Старша Світлана успішно працює у сфері освіти й туризму, багато часу віддає своїм дітям і онукові. Молодша Тетяна – юрист, директор міжнародної аудиторсько-консультативної фірми в Україні. А ще вона очолює благодійний фонд по допомозі

тяжкохворим дітям, тож її можна часто бачити в популярній телепередачі "Місто добра".

Тішать дідуся своїми добрими справами і внуки. Старший Андрій має дві вищі освіти, нині успішно працює в патентній сфері. Внучка Марія закінчила Інститут міжнародних відносин, продовжує справу Івана Григоровича. Молодший внук Андрій у сьомому класі теж успішно вивчає англійську мову. Але, напевно, найбільша радість для ювіляра – правнук Іванко, названий так на честь прадіда. Йому третій рік, а в такому віці не кривлять душею. І коли він часто-густо підходить до Майдана й сіпає за рукав зі словами "Дідусю, я тебе люблю", цьому не можна не вірити.

А ще Іван Григорович не може уявити свого життя без колективу та друзів. Скільки себе пам'ятає, завжди був серед людей. За те, чого досяг простий хлопчина з села над Удаєм, дякує щасливій долі і хорошим людям, що були поряд у житті.

Іван Григорович – щаслива людина. Бо щастя – це коли тебе розуміють, тобі довіряють, тебе цінують.

Тож привітаймо дорогого земляка зі славним ювілеєм і побажаємо йому козацького здоров'я, невичерпної енергії, щасливого затишку в родині, добробуту і процвітання під Дніпровими зорями.

Петро МЕДВІДЬ,

заслужений журналіст України,
лауреат літературної премії ім. М. Коцюбинського

ВШАНОВУЮЧИ

Вже стало доброю традицією для діяльності Бахмацького відділення щороку, з нагоди відзначення Покрови Святої Богородиці і дня українського козацтва, відвідувати державний історико-культурний заповідник "Гетьманська столиця", що у Батурині. Так було й нинішнього року. Про цю подію – інтерв'ю керівника відділення Анатолія Собори.

історичну пам'ять

– Анатолію Івановичу, спершу хотілося б почути від Вас, що постійно кличе членів відділення в це історичне місце?

– Сподіваюсь, всі читачі "Отчого порога" знають трагічну долю цього міста, в якому знаходилася тодішня гетьманська резиденція. Нагадаю – фортеця, в якій вона розташовувалася, була добре укріплена, але через підлу зраду полковника І. Носа вона, все місто і понад 14 тисяч населення на початку листопада 1708 року повністю знищили московські війська.

Я народився і виріс за 6 кілометрів від цього місця й пам'ятаю, як їздив туди на велосипеді, лазив по руїнах гетьманського палацу, які зберігалися до останнього часу. Добре, що знайшлася людина, яка стала ініціатором та організатором відтворення палацу і всієї резиденції. Маю на увазі экс-президента України Віктора Ющенка, який в непрості для нашої країни часи, проявив наполегливість щодо відтворення цього місця історичного значення не тільки для України, а й усього світу – Цитаделі Батуринської фортеці, яка й понині символізує велич козацького духу, одвічне прагнення українського народу до волі і незалежності.

До речі, Батурин знаходиться у Бахмацькому районі, і як нашому відділенню не бувати там, не брати участь у відповідних пам'ятних заходах? Тож щоразу ми возимо туди подарунки, кошти, організуємо концерти столичних митців. Два роки тому на наше прохання у Бахмачі виступав ансамбль пісні і танцю Збройних Сил України. Серед присутніх на концерті, звісно, були і мешканці Батурина.

– А які особливості цьогорічної поїздки до Батурина?

– Нам, та й усім учасникам дійства, було приємно, що "Гетьманську столицю" відвідали Віктор Ющенко, якому ми висловили слова сердечної вдячності, народ-

ний депутат України Валерій Давиденко, знаний поет Іван Драч, письменник Віктор Женченко та інші відомі особистості. У святі взяли участь тодішній голова Чернігівської обласної ради Микола Зверев, голова Бахмацької райдержадміністрації Віктор Міщук, голова Бахмацької районної ради Іван Желіховський, Батуринський міський голова Леонід Душа, за що ми щиро вдячні їм. Особливу

вдячність за сприяння в проведенні цього заходу ми висловлюємо директору заповідника "Гетьманська столиця" Наталії Ребровій.

Цього разу батуринці мали змогу насолодитися у клубі заповідника великим концертом ушлявленого Національного хору імені Г. Верьовки, яким диригував особисто його керівник, народний артист, Герой України Анатолій Авдієвський.

Додам, що цьогорічна поїздка відбулася за сприяння і участі міжнародного благодійного фонду національної пам'яті України (керівник Ігор Юхновський). У поїздки взяли участь голова наглядової ради фонду Сергій Комісаренко, виконавчий директор Борис Пономаренко. Залучив цей фонд до співорганізації перший заступник керівника нашого відділення Олександр Пухчал.

Ще одна важлива особливість. З давніх-давен Богородиця вважається покровителькою українського козацтва й усіх українських збройних формувань. Козацтво завжди було символом невмирущості нашого народу, уособленням національного характеру, сили та мужності. Зі здобуттям Україною незалежності козацька ідея отримала новий потужний імпульс розвитку, знайшла численних прихильників. Тому ми схвалюємо рішення Президента України Петра Порошенка про встановлення 14 жовтня, у день Покрови та українського козацтва, Дня захисника України. Отже, наша поїздка була присвячена також і цьому дневі. Ми віддали данину вшанування сучасних військовослужбовців, членів добровольчих підрозділів, волонтерів, у чиїх жилах пульсує гаряча козацька кров, які, продовжуючи славетні бойові подвиги наших предків, виявляють глибокий патріотизм, стійкість і мужність, витримку та відповідальність, роблять все можливе й неможливе для захисту нашої держави, зміцненню її обороноздатності.

– Ви плануєте й надалі здійснювати такі поїздки?

– Звичайно, Більше того, ми плануємо розширювати їх, відвідувати й інші пам'ятні місця нашого району. Але основним місцем, зрозуміло, буде Батуринський заповідник.

– Анатолію Івановичу, уже зараз помітне своєрідне шефство Вашого відділення над заповідником "Гетьманська столиця", то чи не слід юридично оформити ці стосунки, скажімо, якоюсь угодою?

– Напевне, це слушна пропозиція. Ми порадимось на зборах відділення, з керівниками заповідника, подумаємо.

Інтерв'ю взяв **Яків ГАЛЬЧЕНКО**
Фото **Валентини ТЕРЕЩЕНКО**

Даний проект передбачав ознайомлення слухачів з досвідом роботи українських та баварських громад по вирішенню нагальних проблем громади, залучаючи саме жителів громад на волонтерських засадах. Це була гарна нагода запозичити досвід своїх колег, адже наша Марковоцька сільська рада дотаційна і коштів на благоустрій села чи ремонт приміщень соціальної сфери у бюджеті взагалі немає.

Навчальні семінари відбувалися як в Чернігові, так і в інших населених пунктах Чернігівщини. А підсумковий тижневий семінар проходив у Івано-Франківській області.

Надзвичайно цікавою була ця поїздка.

Обидва керівники обласних навчальних центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування Володимир Бойко (від Чернігівського) та Богдан Волошинський (від Івано-Франківського) спланували роботу виїзного семінару так, що ми не тільки змогли ознайомитися з досвідом роботи громад на Івано-Франківщині, а й побували на екскурсіях у багатьох місцях: відвідали декілька шкіл, дитсадків, музеїв, історичних пам'яток.

І от, коли ми були у Тисменицькому районі, я запитала, чи не зможемо ми поспілкуватися із сільським головою села Марківці, адже про існування двійника я дізналася ще у 2010 році, як збирала матеріали для написання книги "Марківці – краплина історії України" про свої Марківці, Бобровицького району.

Тож у план нашого перебування було внесено додатковий пункт, що передбачав поїздку до Марковоцької сільської ради Тисменицького району. До Марковоць ми прибули вже о 20 годині вечора. Було надзвичайно темно, я пильно вдивлялася через вікна автобуса, щоб роз-

дивитися, як живуть марківчани на заході нашої країни, та мої намагання були марними. Якесь дивне передчуття опанувало мною: радість і тривога, чи дочекається нас хтось у сільській раді в такий пізній час, адже робочий день давно вже закінчився?! Та коли ми під'їхали до приміщення сільської ради, то на мить здалося, що я повернулася додому – у свої рідні Марківці: я побачила щирих, усміхнених, доброзичливих людей у вишиванках, які радісно нас зустрічали добрими словами, щирими посмішками

людей, скільки і у наших, а ще – цікава деталь: поблизу їхнього села, так як і нашого, також за 10 кілометрів тече річка Бистриця (тільки у них – Надвірнянська, а у нас – Бобровицька). У них є книга про село під назвою "Марківці" і у нас також є книга про свої Марківці.

Ми обмінялися цими книгами і домовилися, що будемо дружити громадами та співпрацювати. Відразу було отримано мною запрошення на святкування 555-річчя існування їхніх Марківців, яке відбудеться у 2016 році. Тисменицькі Марківці, звичайно, старші за Бобровицькі, бо точний час створення наших достеменно невідомий, але згідно вивчених архівних матеріалів може відноситься до 1712 року, а отже за таких умов ми у 2017 році можемо святкувати 305-річчя.

Марківчани Тисменицького району також дізналися про існування нашого села, бо наступного дня після візиту нашої делегації з Чернігівщини у місцевій районній газеті "Вперед" було опубліковано статтю під назвою "Що тут, що там: Бистриця, Марківці...", де зазначено, що сільська громада їхніх Марківців уже обговорює можливість співпраці з марківчанами, що на Бобровищині.

А на сьогодні ми, бобровицькі марківчани, по черзі читаємо книгу "Марківці" про село-побратима і щось знаходимо для себе споріднене.

Та, мабуть, найспорідненіше і найдивніше є те, що люди у них такі ж гостинні, як і у нас.

Тож будемо зшивати нашу марковоцьку дружбу із півночі на захід невидимими нитками добра, любові, злагоди і миру. Допомогай нам, Господи, у цьому!

Тетяна СУГОНЯКО,
Марковоцький сільський голова
Бобровицького району

Від редакції:

**столичне Чернігівське земляцтво
сердечно вітає нашого доброго друга
Тетяну Сугоняко з черговим обранням на посаду сільського голови.**

Двійник

У січні цього року у Сіверському центрі післядипломної освіти при Чернігівській обласній раді відбулися навчальні семінари в рамках українсько-баварського проекту "Сприяння формуванню громадянського суспільства у сільських та селищних громадах Чернігівської області за підтримки Фонду Ганса Зайделя". Модератор проекту – професор Юрген Вальхсхофер, який пропрацював бургомістром 18 років.

далекий Марківців

та теплими обіймами ще на подвір'ї. А ще – мене зустріли безліч квітів блакитного морозцю на клумбі біля приміщення сільської ради, точнісінько як біля нашої сільської ради. Я була збентежена і здивована таким збігом.

Господарі гостинно запросили всю нашу делегацію до приміщення. Сплкувалися недовго, але радісно і дуже доброзичливо. Ця зустріч запала кожному з нас глибоко в душу.

За дивним збігом обставин у їхніх Марківцях проживає майже стільки ж

Колективна пам'ять

Не заглиблюючись в теорію, хотілось би коротко зупинитися на тому, як практично українське суспільство періоду незалежності стало "хворим на історію", таким, що болісно реагує на будь-які проблеми, пов'язані з власним минулим. А мова, перш за все, піде про співпрацю Сосницького відділення земляцтва з представницькими та державними органами влади району щодо вшанування пам'яті визначних сосничан, які своєю працею та героїськими вчинками прославили Довженків край.

та її результати

Дякуючи підтримці депутатів Сосницької районної та селищної рад двох минулих скликань, а також Козляницької сільської ради минулого скликання, за нашими клопотаннями були зроблені перші кроки щодо вшанування пам'яті визначних сосничан, результатами яких стали прийняті наступні позитивні рішення: підтримати ініціативу (ініціатори – Олексій Орехович, Микола Волощук, Петро Пархоменко) щодо присвоєння Олександрові Довженку посмертно звання Герой України; повернути до комунальної власності Козляницької сільської ради колишній будинок родини Смирнових для створення в ньому музею; за клопотаннями Сосницького відділення земляцтва присвоїти імена: Марка Полторацького Сосницькій дитячій музичній школі, Бориса Іваненка – вулиці в смт. Сосниця, Бориса Смирнова – комунальному закладу охорони здоров'я "Сосницький районний центр первинної медико-санітарної допомоги" Сосницької районної

ради; встановити виготовлені Сосницьким відділенням пам'ятні знаки загиблим воїнам-афганцям, які народилися на Сосниччині та землякам-сосничанам, що брали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, пам'ятні дошки на Сосницькій дитячій музичній школі імені Марка Полторацького, на Сосницькому краєзнавчому музеї імені Юрія Виноградського.

Крім того, нами були виготовлені експонати для музейної кімнати Бориса Смирнова в Козляничках; Сосницького краєзнавчого музею імені Юрія Виноградського, з яких змонтовані три експозиції, що присвячені Василю Тарасенку, Тимофію Хандозі, Борису Іваненку;

Сосницького літературно-меморіального музею Олександра Довженка.

Наступним кроком, який мав підтвердити наявність надійної колективної пам'яті в депутатів районної та селищної рад, було спорудження Алеї

*"Людина, яка була б позбавлена пам'яті, постійно перебувала б у стані новонародженого".
Іван Сеченов*

визначних сосничан у смт. Сосниця. За погодженням районної та селищної рад для майбутньої Алеї нами були виготовлені пам'ятні дошки з чорного мармуру, встановлення яких планувалося в 2014 році до 120-річчя від дня народження Олександра Довженка.

Двадцять пам'ятних дошок присвячено: Героям Радянського Союзу – Тимофію Хандозі, Івану Савченку, Василю Валькову, Василю Петрюку, Миколі Ірсі, Герою соціалістичної праці Олексію Буцулі, кавалерам ордена Слави трьох ступенів – Тихону Литовчику, Григорію Мураю, Петру Сиворакші, Марку Полторацькому – козаку Сосницької сотні Чернігівського полку, видатному хоро-

вому диригенту, оперному співаку, музичному діячу, Опанасу Шафонському – українському юристу, економісту, історіку, краєзнавцю, етнографу, лікарю-епідеміологу, доктору права, філософії та медицини, Михайлу Домонтовичу – генералу від інфантерії, військовому історіку, досліднику, що зробив опис Чернігівської губернії, Юрію Виноградському – українському краєзнавцю, діалектологу, громадському діячу, організатору та першому директору Сосницького краєзнавчого музею, що з 1993 р. носить його ім'я, Борису Смирнову – нейрохірургу, невропатологу, санскритологу, доктору медичних наук, академіку Академії наук, заслуженому діячу науки Туркменії, перекладачеві давньоіндійського епосу "Махабхарата", Олександрові Довженку – українському письменнику, кінорежисеру, кінодраматургу, художнику, класику світового кінематографу, Борисові Добичину – доктору медичних наук, професору, головному хірургу 4-го Українського фронту в 1943–1945 рр., Василю Тарасенку – дипломату, вченому, педагогу, доктору історичних наук, професору, Олексію Руденку (Олексію Десняку) – українському письменнику, військовому журналісту, Марії Гамалій – державному діячу, депутату Верховної Ради України в 1947–1955 рр., Борису Іваненку – українському архівісту, історіку, журналісту, державному та громадському діячу.

Наразі спорудження Алеї перенесене на невизначений термін, а тому пам'ятні дошки нами були передані на тимчасове зберігання до Сосницького краєзнавчого музею імені Юрія Виноградського з побажанням, що і в новообраного складу Сосницької районної та селищної рад буде все гаразд з колективною пам'яттю.

Тим часом на Сосниччину чекає знакова подія – 24 грудня виповнюється 275 років від дня народження Опанаса Філімоновича Шафонського, про якого не згадати в епоху реформ практично неможливо.

Олексій ОРЕХОВИЧ

Від редакції:

друкуючи черговий дослідницький матеріал Олексія Федоровича, який ще раз підтверджує велику роль нашого земляцтва у ствердженні славетної історії України та її творців, сердечно вітаємо активного журналіста, члена редакційної ради газети, заступника голови Ради Чернігівського земляцтва, щирого патріота Сіверської землі з днем народження.

З роси і води Вам!

У Військово-історичному музеї, відділі Чернігівського історичного музею імені В.В. Тарновського, вшанували пам'ять чернігівця, командира взводу 1-ї окремої танкової бригади капітана Володимира Титарчука. Рік тому перестало битися серце непересічної людини, найкращі якості якої розкрилися під час захисту України.

Пам'яті Володимира Титарчука

Не забудемо

В селі Нова Басань Бобровицького району відбулося відкриття після капітального ремонту меморіального комплексу "Братська могила" та пам'ятника "Скорботна мати".

Історія існує, поки її пам'ятають, а люди живуть, поки їх не забудуть. Вони, як тліючі вогники: достатньо одного подиху – і племінють яскравіше. Ані віки, ані прогрес не знищать споминів новобасанців про дорогих серцю людей, – такими словами відкрив мітинг-реквієм сільський голова Володимир Левченко. Він нагадав односельцям про трагічні дні жителів села під час окупації фашистами Нової Басані. 27 грудня 1942 року на місці Меморіального комплексу було по-звірячому вбито 364 чоловіки молоді віком 16–18 років. Тут же у Братській могилі поховані невідомі солдати. Володимир Васильович побажав ветеранам від імені громади села міцного здоров'я, тепла, миру на нашій землі.

Жителі Нової Басані пом'янули загиблих односельців хвилиною мовчання.

На мітинг був запрошений заступник генерального директора українського аграрного холдингу Олександр Шаманський, який розповів про героїв сьогодення, молодих хлопців, які захищають незалежність і суверенітет України на території Донецької і Луганської областей.

Олександр Фенюк привітав жителів села із святом Покрови, побажав миру, сонця, благополуччя кожній родині.

Відправив поминальну панахиду над розстріляними мирними жителями Нової Басані, які покояться в могилах на території Меморіального комплексу, настоятель храму Свято-Вознесенської парафії села Нова Басань протоієрей Андрій Мисаковець.

Святині нашого села, два німі свідки трагічних подій, ніколи не дадуть нам забути страшні дні війни, втрати, які поніс наш український народ.

Світлана КАПЕРТЕХА

Володимир Титарчук отримав тяжке поранення 14 жовтня 2014 року під Донецьким аеропортом, прийнявши своїм тілом осколки міни, яка розірвалася поруч. Тим самим він врятував життя молодшим побратимам, якими опікувався весь час героїчної оборони знаменитого тепер на весь світ летовища. Його називали "Теща", що, зрештою, відповідало складу характеру Володимира Івановича, який ніколи не дбав про себе, а намагався якомога більше надавати часу своїм підлеглим, вирішуючи питання їхнього побуту, отримання амуніції тощо, інколи купуючи необхідні речі власним коштом.

Згадати свого бойового товариша в цей день зібралися танкісти з різних куточків Чернігівщини. Серед них був і доктор історичних наук, професор Ніжинського державного університету імені М.В. Гоголя Євген Луняк, який очолював ніжинських братчиків. Дружина Володимира Титарчука Юлія згадувала, яким він був чоловіком і батьком. Танкісти згадували, яким він був офіцером і командиром. Волонтери згадували, як він дбав про своїх.

Танкісти згуртувалися біля свого бойового прапора, з яким Євген Луняк пройшов Донеччиною. На ньому – автографи бойових товаришів. Ті, хто не зміг розписатися вчасно, залишили підписи під час зустрічі.

Демонструвався фільм чернігівської тележурналістки Тетяни Миргородської "Кіборги" із серії "Я єсть народ", який вона знімала у підрозділі, де служив Володимир Титарчук. До речі, на запитання: "Чи вважаєте ви себе кіборгами?" – хлопці дружно відповідали: "Ні", оскільки вважають себе звичайними людьми, з плоті та крові.

Всі присутні висловилися за найменування іменем Володимира Титарчука однієї з вулиць Чернігова.

Сергій ЛАЄВСЬКИЙ

11 листопада у міському Будинку культури Прилук відбулася перша частина першого засідання першої сесії Прилуцької міської ради сьомого скликання.

На сесію були запрошені народний депутат України від партії "Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина", голова Чернігівської організації "Батьківщина", Почесний громадянин міста Прилуки Валерій Дубіль, новообрані депутати Чернігівської обласної ради Дмитро Даценко, Дмитро Іванов, Сергій Пашенко, Денис Росовський, голова Прилуцької районної державної адміністрації Валентина Ковтун та голова Прилуцької районної ради Лариса Татарченко, міські голови попередніх років Анатолій Шамрай та Дмитро Барнаш, представники громадських організацій, територіальної громади міста, релігійних громад та козацьких об'єднань, інших формувань. Серед запрошених – делегація Чернігівського земляцтва на чолі з заступником голови Прилуцького відділення Миколою Гордієнком.

Новообрані депутати та новий міський голова Ольга Попенко склали присягу. Присутні виступили з привітаннями. Попередній голова Прилук Дмитро Барнаш у своєму виступі відмітив, що сьогодні цивілізовано передаються повноваження новообраному голові міста, довіру якому надали більшість громадян Прилук.

Присутній на заходах представник Чернігівського земляцтва Микола Гордієнко від імені нашої громадської організації побажав Ользі Михайлівні результативної роботи задля забезпечення життєдіяльності міста та зміцнення добробуту прилучан. Він підкреслив, що земляцтво завжди підтримувало малу батьківщину та надавало допомогу прилучанам в їхніх добрих вчинках.

Микола Павлович повідомив присутніх, що в 2016 році товариство святкуватиме 20-річний ювілей. За минулий час чимало спільних проєктів здійснені на Чернігівщині. За останні роки спільно з міською владою Прилук столичні земляки зробили чимало добрих справ, серед яких: встановлення в центрі Прилук лави з гербом Прилуцького осередку Чернігівського земляцтва, виготовлення та встановлення на будівлі Прилуцької гімназії №1 меморіальної дошки Миколі Міхновському, презентація книги відомого земляка Бориса Харитонова "Все відверто" в Прилуцькому агротехнічному коледжі.

ПИШЕМО НОВУ сторінку

Земляки опікуються дитячим будинком "Надія", що в Прилуках. Шукаємо меценатів – спонсорів для виділення благодійної допомоги. Члени нашого осередку завжди учасники заходів щодо святкування Міжнародного дня захисту дітей та Новорічних свят.

Євгенія Макаренко, член нашого земляцтва, організовує благодійні поїздки студентської молоді КНУ ім. Т. Шевченка. Діточкам дарують іграшки, розвивальні ігри, дитячі книжки, дитячі покривала, рушники, ходунки, миючі та санітарно-гігієнічні засоби, канцелярські товари, медичне обладнання, комп'ютерну техніку, встановлюють пластикові вікна та меблі.

Катерині Сербиній, яка тривалий час очолює благодійний фонд інституту

міжнародних відносин Київського національного університету Т.Г. Шевченка, за вагомий внесок в постійну організаційну роботу з надання благодійної допомоги дитячому будинку "Надія" в Прилуках від імені Прилуцького міського голови була вручена грамота.

Кожного року земляцтво передплачує 30 примірників газети "Отчий поріг" для шкільних бібліотек, дитячих, просвітніх закладів міста та передає книги для поповнення бібліотечних фондів.

Судячи з реакції присутніх прилучан, відчувається впевненість, що попереду нас чекає велика кількість спільних проєктів разом з міською громадою та плідна наполеглива співпраця на благо рідного краю.

Людмила ТИМОФІЄВА

Запізніле

В приміщенні Національного музею літератури України в Києві відбулося вручення літературної премії ім. Г. П. Кочура.

КАЯТТА

У приміщенні Національного музею літератури України в Києві відбулося вручення літературної премії ім. Г. П. Кочура.

Премія заснована шість років тому Міністерством культури України та Літературним музеєм Григорія Кочура в Ірпені та вручається щороку в день народження Г. Кочура за визначні досягнення в галузі перекладу державною мовою визначних творів світової поезії та вагомі праці в царині вітчизняного перекладознавства.

Григорій Порфирівич Кочур – наш земляк, один з найяскравіших талантів українського письменства, видатний перекладач-поліглот, історик і теоретик українського художнього перекладу, лауреат Національної премії України ім. Т.Г. Шевченка та літературної премії ім. М. Рильського. Він досконало знав більше 20 мов світу.

Однак життя його склалося драматично. Він в'язень ГУЛАГу, а також зазнав переслідувань за часів брежнєвського

режиму, коли був виключений із Спілки письменників і коли його твори та переклади були заборонені для публікації. Окрім премії, на честь Г. П. Кочура в Національному університеті ім. І. Франка (Львів) названа кафедра перекладознавства та контрастивної лінгвістики.

А народився видатний перекладач в с. Феськівка Менського району на Чернігівщині.

На вручення премії зібрались відомі літератори, викладачі та науковці, а також родичі та земляки Г.П. Кочура: М. Кочур, П. Пархоменко, М. Ткач. Відкрив урочисте засідання голова київського творчого об'єднання перекладачів НСПУ В. Ткаченко.

Із вступним словом виступив директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН України академік М. Жулинський.

Цього року премію присуджено доценту кафедри перекладознавства та контрастивної лінгвістики ім. Г. Кочура

Львівського національного університету ім. І. Франка, кандидату філологічних наук Тарасу Шмігеру.

Керівник Менського відділення Чернігівського земляцтва Микола Ткач у своєму виступі привернув увагу присутніх на важливість пошанування Г.П. Кочура на його малій батьківщині. Розповів про минулорічну зустріч лауреатів премії, викладачів і аспірантів кафедри перекладознавства та контрастивної лінгвістики Львівського Національного університету ім. І. Франка, письменниками, яку організувало Чернігівське земляцтво, з учителями й учнями Феськівської початкової школи, яку свого часу закінчував Г.П. Кочур. До 100-річчя з дня народження видатного перекладача на стіні школи було встановлено пам'ятну дошку.

В урочистій обстановці диплом лауреата вручив заступник Міністра культури Ігор Ліховий.

Наш кор.

Новий пам'ятник Тарасу Шевченку

До Державного підприємства "Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв" звернувся Надзвичайний і Повноважний Посол України в Латвійській Республіці Євген Перебийніс із проханням допомогти в транспортуванні пам'ятника Тарасу Шевченку до м. Риги.

Унікальність пам'ятника в тому, що він був створений в Україні скульптором Ігорем Гречаником на громадські пожертви українців та представників інших національностей, які проживають у Латвії, перераховані Конгресом українців Латвії. Загальні витрати на встановлення пам'ятника склали

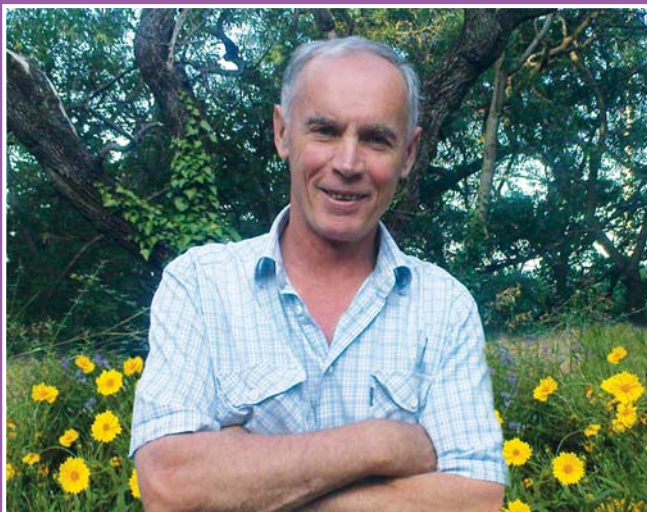
близько 85 000 євро. Оскільки можливості оплатити ще й транспортування монумента в громади не було, Державне підприємство "Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв" повністю взяло на себе ці витрати.

Недавно в парку Кронвальда, неподалік від Посольства України в Латвії, відбулась урочиста церемонія відкриття пам'ятника українському поетові.

Інформація ГДП

Його дорога

Станіслав Шевченко досить пізно виступив як поет, але буквально з перших публікацій стало відомо, що це справжній майстер слова. Нині він автор багатьох книг, голова об'єднання поетів Київської письменницької організації. Пропоновані вірші взяті з найсвіжшого доробку.

Моя дорога

Хто знає – це була дорога втечі,
Чи це той вихід у великий світ?
Колись ходив по ній серед малечі,
Тепер з думками йду про заповіт.

Кому потрібна буде ця хатина,
Що край дороги, з липою, стоїть?
Хіба це я, чубатий той хлопчина,
Що зрізав для свистка тоненьку
віт?

Хіба я мрійник той, що рвався в
простір,
А опинився в заростях проблем?
Найважче нам життя прожити
просто:
Де народився – там і твій Едем!

Можливо, це була дорога втечі,
Коли мавив незнаним світ увесь...
Збулось, що малось бути...
Й недоречні
Мої жалі, де месо чув небес.

Там, де було село

Де замість ферми – голі крокви
Стирчать, сльозяться в дощ-туман,
Де перші від порога кроки
І перший у житті роман,
Де непролазні хащі-гущі,
Пирій, і терен, і полин,
Де люди позникали суцї,
Немов спинився часу плин –
Лиш гел'готять прилітні гуси,
Що різні принци й королі,
Владики – зрозуміти мусять:
Перенаселення ж Землі!

Китайців безліч на планеті,
Індусів, негрів просто тьма!..
Тримаять гуси у секреті,
Що українців тут нема.

У матері тепліє ще надія,
Хоч есемеска вже не доліта.
І сниться їй, що син рубає змія,
Та голова у змія – відроста...

Не для війни народжувала сина!
Під кулями з чиєї він вини?
Лють знову розходилась,
невситима...
Вкраїни сина, Боже, борони!

Осінь горобина

Гілки золотими люстрами
З темно-червоних китиць
Висять над асфальтів руслами,
Аж гріють, як задивитись!

А жінка з косою русою
З жоржин збирає насіння
Перед зимою лютою.
Природи гряде Успіння.

Із вічністю старий вже віч-на-віч,
І янгола сліпучі бачить шати.
Замислений такий... У чому річ?
Нелегко в невідомість вирушати...

Буремний вік шмагав, немов батіг,
А сниться спокій, молода ще мати.
Усе життя в якусь далекість біг,
А нині час у вічність

мандрувати...

Протер вікно – який чудовий світ!
Із книгами ідуть до школи діти.
Щось відчуває, треться знову кіт.
Куди ж його, як прийде час,
подіти?

Спогад про грушу

У час медовий розцвіла
І хороводи бджіл водила.
Розвіялась давно зола
Пелюсток, сповнених ідилій.

Просвітлена – її ванном
Дбайливо побілила мама...
Прошли літа коротким сном,
І в груші почалася драма.

Вже їй корінням із глибин
Все важче діставати соки,
Бо часу плин, бо часу плин
І невблаганний, і жорстокий.

Лиш кілька груш зірвав з гілля –
Щоб їм у хаті дозрівати.
Була вже в інеї земля,
Нездужала, зітхала мати.

Як жура-мрія тремка
У коханні знайшла розраду,
Глухо падали яблука,
Ніби стукало серце саду.

Літом пахнуть мої літа,
Хоч прийшла пора листопаду,
І ця осінь, ще золота,
Хай душі принесе розраду.

Станіслав ШЕВЧЕНКО

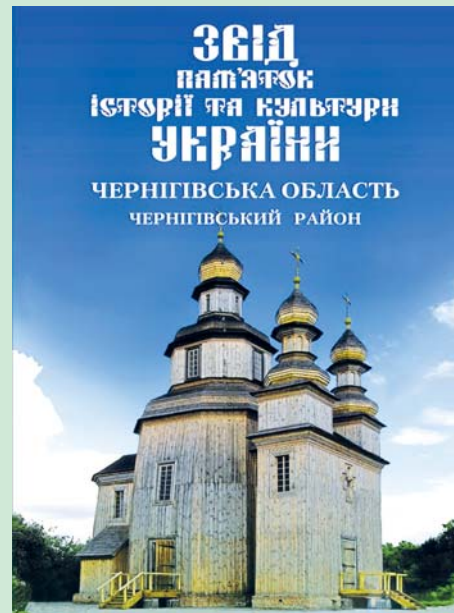
Перша пастівка

“Звід пам’яток історії та культури України” – це перше енциклопедичне науково-довідкове видання про всі відомі на сьогодні на території України нерухомі пам’ятки археології, історії, архітектури та монументального мистецтва. Складатиметься “Звід” з 28 томів. Робота над чернігівським триває вже кілька десятиліть, розповідає один з його упорядників, професор Олександр Коваленко. Редакційна колегія вирішила, що доцільно буде поступово оприлюднювати результати досліджень окремо по кожному з районів та міст обласного підпорядкування. Перший випуск, до якого увійшло більше 770 статей, було урочисто презентовано в Чернігівській районній адміністрації.

Щоб надати роботі над “Зводом” системного характеру, у 2008 році було створено окреме комунальне підприємство, яке займається його виданням.

Уже наступного року упорядники “Зводу пам’яток” сподіваються видати ще дві частини, присвячені Бахмацькому та Бобровицькому районам. До речі, випуск про Чернігівський район надрукували на кошти спонсорів.

Оксана ІЛЬЧУК

Молодь молодиста

Уприміщенні Міжнародного виставкового центру відбулися чергові збори молодіжного об’єднання земляцтва.

На зборах були присутні керівники молодіжних осередків Борзнянського, Варвинського, Ічнянського, Козелецького, Коропського, Куликівського, Прилуцького, Ріпкинського та Чернігівського відділень, а також активісти та члени молодіжного відділення.

Присутні заслухали звіт голови відділення Валерія Демченка за 2015 рік, обговорили та ухвалили план роботи відділення на 2016 рік, обрали делегатів на конференцію.

Валерій ДЕМЧЕНКО,
голова молодіжного відділення

Цікава поїздка

План роботи літературно-краєзнавчого гуртка Великоустівської ЗОШ I-III ступенів ажніак не розходиться з планами Сосницького відділення столичного Чернігівського земляцтва щодо патріотичного виховання учнів шкіл Сосниччини.

Саме тому напередодні Дня захисника України, Дня українського козацтва та Дня Покрови Пречистої Богородиці учні та вчителі нашої школи відвідали козацький “Соколиний Хутір”, де хазяйнує давній друг сосницьких козаків Микола Череп. А поїхали ми туди завдячуючи тому, що голова районної ради Геннадій Смаглюк, працюючи викладачем у Сосницькому сільськогосподарському технікумі бухгалтерського обліку, впродовж тривалого часу був отаманом Сосницького козацького полку та плідно займався патріотичним вихованням молоді.

Там для учнів було показано цілу програму володіння козацькою зброєю, джигітовки на конях, стрільби з гармат. А найголовніше – хлопців прийняли у джури, а дівчаткам присвоїли звання “Берегині”, які підтвердили “універса-

лами” та “привілеями”. Микола Череп відзначив школу і її літературно-краєзнавчий гурток іменними грамотами. Насамкінець нас нагодували козацьким кулішем.

Того ж дня делегація з Великого Устя побувала у Качанівці та Тростянці. Час швидко йде, а тому зовсім скоро дехто з теперішніх учнів школи заслужено може поповнити ряди молодіжного осередку відділення.

Валентина МОВЧАН

Людина – вінець природи! Схоже на комплімент самій собі, богоподібній. Може, вона прудкіша за гепарда, зіркіша за орла, благородніша за дельфіна?

Тигр чи ведмідь про людину, мабуть, трішки іншої думки: якщо очистити її від синтетичного халапір'я, то... ненабагато гірше від телятини або баранини. А лаврові вінки впольованих ними чемпіонів, лауреатів, академіків – то лише сяка-така приправа... Курці, алкоголіки, наркомани нібито взагалі малоприслужні для вживання.

Людей дивує те, що розвинуті цивілізації у всесвіті "вінець природи" ігнорують, не хочуть із нами зв'язуватись. А що тут дивного? Ви колись чули, щоб на різні саміти, симпозиуми, наукові конференції запрошували, приміром, найпросунутіших orangutanгів?

Вчені стверджують, що світ останнім часом інтелектуально деградує, а коефіцієнт інтелекту IQ кожного п'ятого homo sariens не перевищує цього показника у деяких горил або шимпанзе,

якими змалечку займались люди. Наприклад, горила Коко у штаті Каліфорнія вміє розмовляти мовою жестів для глухонімих (її IQ становить 95 балів, що дорівнює нижньому рівню інтелекту нормальної людини).

А карликова шимпанзе Канзі з Центру вивчення приматів США розуміє англійську мову. Знає понад три тисячі англійських слів, вміє друкувати ієрогліфи. Як тут не згадати ільфонетровську Еллочку, якій для спілкування вистачало й трьохсот слів. До речі, коли деяким нашим обранцям у Верховній Раді такої ж кількості слів не вистачає, вони зразу переходять на переконливішу мову жестів.

Для людини порівняння з мавпою здається образливим. А марно.

Іноколи порівняння не на користь людини. Не мавпи ж придумали газові камери та крематорії для Освенціма й Дахау. Не мавпи спалили живцем мешканців української Корюківки, білоруської Хатині, чеського Лідіце. Не мавпи спопелили Хіросіму й Нагасакі. Не мавпи заливали В'єтнам та Ірак напалмом.

Дослідження свідчать, що за середнім коефіцієнтом інтелекту наші співвітчизники посідають одне

половину населення планети становитимуть китайці – і всі генії! Можливості ж західних генетиків обмежуються етичними та релігійними забобонами.

Та повернемося, як кажуть, до наших баранів. У вісімнадцяти відсотків співвітчизників коефіцієнт інтелекту нижчий, ніж у мавп Коко та Канзі (і це не найгірший показник у світі). Але, якби їм хтось допоміг згуртуватись у свою політичну партію, то на виборах вони могли б обрати одну із найпотужніших фракцій у парламенті. Навіть із самих мавп.

Хоча чого нам особливо перейматись! Яка різниця – хто і як голосуватиме за закони, яких вони самі не писали?

При голосуванні за бюджет-2015 у Верховній Раді "кнопкодавів" з проектом документа навіть не ознайомлювали. "Куратори" із МВФ "незалежним" дохідливо пояснили, хто із них у нашому домі господар. Правда, опікуни могли б бути і послідовнішими: якщо вже прискорене вимирання українців, зростання рівня суїциду неминучі, то не треба тягти kota за хвоста. Може, слід їм було до проекту

бюджету запропонувати ще одну "реформаторську" статтю: всім пенсіонерам, "афганцям", "чорнобильцям", інвалідам, дітям війни видати по пігулці ціаністого калію. За рахунок позики МВФ...

Та не будемо втрачати залишків оптимізму. Дочекаємося, коли IQ людини і мавпи зрівняються – і у світі нарешті запанує гармонія. Кажуть, це станеться вже в наступному 2016 році...

***Конвергенція** – поява в несподіваних організмах подібних ознак, що виникають унаслідок пристосування цих організмів до однакових умов життя (Великий тлумачний словник сучасної української мови).

Валерій ДЕМЧЕНКО

КОНВЕРГЕНЦІЯ

із чільних місць у світі, випереджаючи, приміром, американців. Тут, мабуть, варто б пригадати і слова У. Черчилля, який у свій час казав, що американці завжди все роблять правильно... після того, як перепробують усі інші варіанти.

Тож вислів, що бідні, бо дурні, нібито й не про нас. Може, справа у тім, що у наших владних кабінетах забагато забугорних радників-порадників, яким пройти тест на інтелект публічно не пропонували?

Генетики з Піднебесної вважають, що рівень інтелекту більш ніж наполовину визначає спадковість. Працюють над тим, щоб виявити ген, відповідальний за інтелектуальні здібності, та навчитися відбирати геніїв уже на стадії ембріону. Уявляєте: через два-три покоління

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.XI.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво: серія KB №5594
Передплатний індекс 37630
Адреса редакції: 02660, Київ, Броварський проспект, 15, тел. 206-87-12
Контакти: www.chz.org.ua, e-mail: otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдеєнко, Л.Н. Горлач (Коваленко), А.Л. Курданов, Т.А. Літошко, П.І. Медвідь, О.Ф. Орехович, Ю.А. Русанов, М.М. Ткач, В.В. Пушкарьов, В.Є. Устименко, М.І. Халимоненко.

За достовірність фактів, точність імен і прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор **Ганна Скрипка**. Комп'ютерний набір **Ганна Скрипка**.

Верстка, дизайн **Оксана Кисленко**.

Надруковано та зверстано на замовлення товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві у КП "Редакція журналу "Дім, сад, город". Тираж 1000.